

УДК 378.4

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ТРЕНІНГОВОЇ РОБОТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Човган О.О.

Хмельницький національний університет

Статтю присвячено питанню підготовки майбутніх соціальних працівників в рамках навчальної дисципліни «Теорія і практика тренінгової роботи». На основі аналізу наукової літератури виділено чотири основних групи методів, які використовуються в тренінговій роботі: методи, спрямовані на діагностику ситуації; інформаційне забезпечення тренінгу; методи, які використовуються у груповій роботі; методи пов'язані з використанням зворотного зв'язку. Для кожної групи підбрано інформаційно-комунікаційні технології, зокрема веб 2.0. Висновки зроблені у статті можуть бути використані при практичній реалізації тренінгових методик.

Ключові слова: тренінг, тренінгова робота, технології веб 2.0, майбутні соціальні працівники, блог.

Постановка проблеми. Трансформації в сучасному житті суспільства зумовлюють розвиток нових професій, до яких належить соціальна робота, що об'єднує досвід багатовікової історії її формування як фахової діяльності соціальних працівників. Потреба в компетентних фахівцях для професійної соціальної роботи вимагає посилену увагу науковців і педагогів-практиків до проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників.

Для успішної професійної реалізації майбутнього фахівця необхідні вміння орієнтуватись в інформаційному просторі, працювати з інформацією та інформаційними технологіями відповідно до потреб ринку праці. Активне використання ІКТ у всіх сферах людської діяльності обумовило виділення компетентності з інформаційних і комунікаційних технологій в окрему складову професійної компетентності.

Інформаційні технології впорядковують потоки інформації на глобальному, регіональному і локальному рівнях. Вони відіграють ключову роль у формуванні техноструктури, у підвищенні ролі освіти і активно впроваджуються в усі сфери соціально-політичного і культурного життя, включаючи домашній побут, розваги і дозвілля.

Одним із напрямків підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності є формування навиків організації тренінгів. І для оптимізації даної роботи використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Завдяки великій кількості форм та видів тренінгової роботи останнім часом у науковій та методичній літературі спостерігається відсутність термінологічної чіткості у класифікаційних підходах до тренінгу, який використовується в освітніх цілях. Тренінг розглядають як «освітній» (Т. Цюман), «педагогічний» (А. Щербаков), «професійно-педагогічний» (А. Маркова, В. Кан-Калик), «навчальний» (Л. Бондарева, Н. Євдокимова, Ю. Швалб, І. Панасюк), «соціально-психологічний» (Л. Петровська, А. Панфілова, В. Федорчук), акмеологічний тренінг (О. Ситников) тощо.

На теоретичних і практичних рекомендаціях щодо організації, методичного забезпечення і технології проведення тренінгів різного спрямування акцентували увагу в своїх наукових пошуках Ф. Бурнард, І. Вачков, С. Гіпсіус, О. Євтіхов, Д. Льюїс, С. Макшанов, Г. Марасанов, В. Пахальян, В. Пугачев, В. Пузіков, Н. Стімсон, К. Фопель та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але використанню засобів інформаційно-комунікаційних технологій у тренінговій роботі було приділено недостатньо уваги. Тому **метою статті** є розглянути технології веб 2.0, які доречно використовувати для організації та проведення тренінгів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У педагогічному словнику [6, с. 357] наукова дефініція «тренінг» розглядається як форма інтерактивного навчання, метою якого є розвиток міжособистісної та професійної поведінки. На інтерактивності процесу наголошує у своєму визначенні і О. Сидоренко, вказуючи, що «тренінг – це навчання технології дій на основі певної концепції реальності в інтерактивній формі... Там, де немає інтерактивності не існує і тренінгу» [5, с. 11]. Ю. Ємельянов, як фахівець із впровадження активних методів навчання зазначає, що термін «тренінг» потрібно використовувати не для позначення методів навчання, а для позначення методів розвитку здібностей до навчання, або опанування будь-яким складним видом діяльності, зокрема спілкуванням [4, с. 89]. Тобто, тренінг є основною передумовою стимулювання внутрішніх резервів майбутніх соціальних педагогів з метою актуалізації їх здібностей до спілкування за рахунок інтерактивних технологій навчання.

Тому у підготовці майбутніх соціальних працівників передбачено навчальну дисципліну «Теорія і практика тренінгової роботи». У даному курсі розглядаються основні поняття та аспекти групової роботи та соціальної перцепції: способи, моделі, складові тренінгу; навички організації та проведення психологічного тренінгу (завдання, принципи побудови та проведення групової роботи). У процесі вивчення даної дисципліни розглядаються актуальні проблеми соціально-психологічного тренінгу: групова динаміка, розвиток фасилітативних вмінь та емпатії, особливості навчання дорослих тощо. Його метою є: оптимізація комунікативних можливостей особистості майбутнього соціального працівника, необхідних для організації продуктивної взаємодії з іншими людьми в практичній діяльності і міжособистісних взаєминах.

Завдання курсу: ознайомлення з теорією психотренінгу; опанування тренінговою методикою; розробка сценаріїв тренінгових занять; розвиток навичок ведення тренінгових занять.

На завершення вивчення дисципліни студенти повинні знати: психологічні особливості тре-

нінгової групи, загальні тренінгові методи, класифікацію та основні види тренінгових груп, основні етапи розвитку тренінгової групи та загальні вимоги до ведучого тренінгової групи.

Студенти повинні вміти: розробити сценарій тренінгового заняття; практично застосовувати методи групової тренінгової роботи; здійснювати рефлексивний аналіз власної діяльності у ролі ведучого тренінгової групи.

На думку М. Битянова [1, с. 18], тренінгові заняття у навчальній діяльності відрізняються суттєвою модифікацією тренінгової методології та процедури, тому що проводяться: а) для усієї навчальної групи; б) в обов'язковому порядку в режимі коротких зустрічей 1-2 рази на тиждень (у часових межах одного-двох занять); в) у ситуації досить низької психологічної безпеки, що є властивим для навчальних закладів.

Таким чином, перед викладачем, який організовує тренінгові заняття, постає завдання так організувати діяльність студентів під час тренінгу, щоб у результаті були досягнуті найважливіші цілі навчальної діяльності.

У своїй роботі ми пропонуємо чотири основних групи методів, які використовуються в тренінговій роботі, запропонованих О. Евтиховим [3].

Перша група – методи, спрямовані на діагностику ситуації, знайомство з учасниками, встановлення взаєморозуміння. Часто взаєморозуміння називають словом «рапорт».

Друга група – інформаційне забезпечення тренінгу. Ця група включає в себе будь-яке інформаційне наповнення тренінгової роботи: лекції, презентації, фільми.

Третя група – методи, які використовуються у груповій роботі. Це можуть бути ділові й рольові ігри, аналітичні сесії – всі елементи тренінгу, де потрібно ділити групу учасників на підгрупи. До цієї групи можна зарахувати дискусію, мозковий штурм, організацію презентації учасників і закріплення матеріалу.

Четверта група методів пов'язана з використанням зворотного зв'язку як тренера з учасниками, так і навпаки. Це і підтримка дисципліни в тренінгу, відповіді на питання, розбір і аналіз виконаних завдань, підбиття підсумків. В окремих тренінгах перед початком роботи і в процесі самого тренінгу проводять діагностичні процедури. «Вони можуть використовуватися: для відбору учасників у групу; як засіб отримання учасником нової інформації про себе; як засіб саморозуміння і саморозкриття; для забезпечення і контролю ефективності тренінгових процедур, і тренінгу в цілому» [3, с. 56].

Розглянемо детальніше які технології веб 2.0 можуть бути використані для кожної групи.

Серед сучасних перспективних веб-технологій, які можуть допомогти у вирішенні освітніх завдань, виокремлюється технологія веб 2.0 (Web 2.0) – сучасне покоління мережних сервісів, що є основою глобальної мережі Інтернет. Вона дозволяє не лише переглядати ресурси мережі, а й змінювати та доповнювати їх, завантажуючи власні, обмінюватися такими ресурсами з іншими користувачами, обговорювати їх тощо [7].

Технології веб 2.0 визначають як соціальні сервіси мережі Інтернет, оскільки вони використовуються спільно в межах тої чи іншої групи ко-

ристувачів, які можуть утворювати цілі мережеві співтовариства, що поєднують свої ресурси для досягнення певної мети. До основних типів соціальних сервісів веб 2.0 відносять: блоги (мережні щоденники), вікі-енциклопедію, веб-журнал, веб-документи, веб-таблиці, веб-форми, засоби для збереження закладок, соціальні сервіси збереження мультимедійних ресурсів, карти знань, соціальні геосервіси, соціальні пошукові системи.

Першу групу методів, спрямованих на діагностику ситуації, що використовуються в тренінговій роботі можна організувати використовуючи Google Форми.

Google Форми – це зручний інструмент, за допомогою якого можна легко і швидко планувати заходи, скласти опитування та анкети, а також збирати іншу інформацію. Форму можна підключити до електронної таблиці Google, і тоді відповіді респондентів будуть автоматично зберігатися в ній. Якщо ця функція не включена, ви можете відкрити меню «Відповіді» і переглянути короткий зміст.

Рис. 1. Приклад Google Форми

Джерело: розроблено автором

Google Форма створюється тренером і надається доступ усім учасникам тренінгу. Для цього їм необхідно створити власні акаунти для використання сервісів Google. Учасники тренінгу на етапі діагностики проходять запропоновані тести і відповіді автоматично передаються тренеру для ознайомлення та опрацювання. Це подається у вигляді Google Таблиці. На основі отриманих даних можна будувати діаграми та інші необхідні візуалізації результатів.

Для другої групи методів, які використовуються в тренінговій роботі, можна застосовувати довільні інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують інформаційне забезпечення тренінгу. В рамках технологій веб 2.0 доречно використати Google Презентації та ін.

Третя група методів, спрямованих на групову роботу, дає можливість використовувати Google Документи, Google Малюнки, Google Презентації із спільним доступом. Це забезпечує колективні дії в режимі реального часу.

Здійснювати аналіз, розбір результатів, давати відповіді на питання, проводити рефлексію та інші дії, що передбачає четверта група методів організовуємо використовуючи мережевий щоденник – блог.

Блог (англ. blog, від web log – інтернет – журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) – веб-сайт, основний зміст якого – регулярно

додаються записи, що містять текст, зображення або мультимедіа. Для блогів характерні недовгі записи тимчасової значущості, впорядковані у зворотному хронологічному порядку (останній запис зверху). Відмінності блогу від традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором (у коментарі до блогазаписі або своїх блогах).

Висновки з даного дослідження і перспективи. Таким чином розглянуті технології веб 2.0 дають можливість спростити роботу тренерів з

опрацювання результатів анкетування Google Форми), здійснити візуалізацію їх графічно за допомогою діаграм (Google Таблиця). Робота із Google Документами, що мають спільний доступ забезпечує одночасну роботу учасників тренінгу. Використання мережевого щоденника (блог) дає можливість для проведення рефлексії учасникам і можливість коментарю тренеру та іншим учасникам. Подальші дослідження будуть спрямовані на використанні інших інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх соціальних працівників.

Список літератури:

1. Битянова М. Р. Система развивающей работы школьного психолога. Курс лекций. Лекция седьмая. Психологический тренинг как форма развивающей работы / М. Р. Битянова // Школьный психолог. – 2004. – № 36. – С. 16–21. 16.
2. Бондарева Л. И. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій в економічних університетах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Любов Іванівна Бондарева; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – Київ, 2006. – 250 с.
3. Евтихов О. В. Практика психологического тренинга / О. В. Евтихов. – СПб.: Речь, 2004. – 256 с.
4. Емельянов Ю. Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю. Н. Емельянов. – Л.: Изд. ЛГУ, 1985. – 167 с.
5. Сидоренко Е. В. Технологии создания тренинга. От замысла к результату / Е. В. Сидоренко. – СПб.: «Речь»; ООО «Сидоренко и Ко», 2007. – 329 с.
6. Словарь по педагогике / [авт.-уклад Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю.]. – Москва: ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2005. – 448 с.
7. O'Reilly T. What Is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-0.html> – Заголовок з екрану. – Мова англ.

Човган Е.А.

Хмельницький національний університет

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ РАБОТНИКОВ К ТРЕНИНГОВОЙ РАБОТЕ СРЕДСТВАМИ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация

Статья посвящена вопросу подготовки будущих социальных работников в рамках учебной дисциплины «Теория и практика тренинговой работы». На основе анализа научной литературы выделено четыре основных группы методов, которые используются в тренинговой работе: методы, направленные на диагностику ситуации; информационное обеспечение тренинга; методы, которые используются в групповой работе; методы связаны с использованием обратной связи. Для каждой группы подобраны информационно-коммуникационные технологии, в частности веб 2.0. Выводы, сделаны в статье могут быть использованы при практической реализации тренинговых методик.

Ключевые слова: тренинг, тренинги работа, технологии веб 2.0, будущие социальные работники, блог.

Chovgan O.A.

Khmelnitskyi National University

PREPARATION OF THE FUTURE SOCIAL WORKERS TO TRAINING BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

Summary

The article is devoted to the training of future social workers in the framework of the «Theory and practice of training» educational discipline. Basing on the scientific literature, the following four main groups of methods that are used in training work were allocated: techniques designed to diagnose the situation; information security training; methods used in group work; methods of using the feedback. The information and communication technologies were matched to each group appropriately, particularly web 2.0. The conclusions from the article can be used in the practical implementation of training techniques.

Keywords: training, training work, technology, web 2.0, future social workers, blog.